Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De virgine [quadam] Antiochena lx

urn:nbn:de:bsz:31-289352

Visual Library

nerone qui cepit circa annũ dñi .lvij. Sacerdos
aũt qui hoc ꝯſiliũ dederat. ſtatim a demone arre-
ptus: per ſeptem dies inſaniens in illo loco excla
mabat dicẽs. Incendis me ſancte vitalis. Die au
tem .vij. in flumen a demone ꝑcipitat⁹: miſerabi-
liter expirauit. ¶ Uxoꝛ aũt ſancti vitalis cũ me-
diolanũ rediret: inuenit quoſdã idolis immolan-
tes. Qui cũ eaʒ hortarent̃ vt idolis ĩmolata come
deret. rñdit. Xp̃iana ſum: non licet michi de vr̃is
ſacrificijs mãducare. Qð illi audiẽtes tam dire eã
verberauerũt ꝙ hoĩes ſui q̃ cũ ea erant vſqꝫ me-
diolanum eam ſemiuiuã deduxerũt: vbi infra tri-
duum feliciter migrauit ad dominũ.

De virgine quadã antiochena lr. A

Virgo quedaʒ fuit antiochie cui⁹ hiſtoriã
ambroſi⁹ in ſcðo libro de virginibus reci
tat in hec v̾ba. Antiochie nuꝑ virgo q̃daʒ
fuit fugitãs publici viſus oſtentationẽ. Sed quo
magis viroꝝ vitabat oculos. incẽdebat affectus
eo amplius impudicos. Pulcritudo enim audita
nec viſa plus deſiderat̃ duob⁹ ſtimulis cupiditatũ
amoꝛis ꝛ cognitionis: dum ꝛ nichil occurrit quod
min⁹ placeat: ꝛ plus putat̃ eſſe qð placeat: qð nõ
index oculus exploꝛat: ſed anim⁹ amatoꝛ exoptat
Itaqꝫ ſancta virgo ne diutius aleretur potiende
ſpes cupiditatis. integritatẽ pudoꝛis pꝛofeſſa ſic
reſtrinxit impꝛoboꝝ facies: vt iam nõ amaretur:
ſed ꝑderetur. Ecce perſecutio. Puella fugere ne-
ſcia. etate pauida ne incideret in inſidiatoꝛes pu-
doꝛis. animũ ad virtutẽ parauit tam religioſa v[t]
moꝛtẽ non timeret. tam pudica vt moꝛtem expe-
ctaret. Uenit enĩ coꝛone dies maxima omniũ ex-
pectatio. ꝑducitur puella duplex ꝓfeſſa certamẽ.
ꝛ caſtitatis ꝛ religionis. Sed vbi viderũt conſtã
tiã ꝓfeſſionis. metũ pudoꝛis: paratã ad cruciat⁹.
erubeſcentẽ ad aſpectus. excogitare ceperũt quẽ
admodũ ſpe caſtitatis religionẽ tollerent: vt cum
id abſtuliſſent qð erat ampli⁹. etiã id eriperẽt qð
deliquerẽt. Aut ſacrificare virginẽ: aut lupanari
ꝓſtitui iubent. Quõ colunt deos ſuos qui ſic vin-
dicant. aut quẽadmodũ ipſi viuũt qui ita iudicãt?
Hec puella non quo de religione ambigeret: ſed
quo de pudoꝛe trepidaret ipſa ſecũ inquit. Quid
agim⁹ hodie aut martir aut virgo. altera nobis
inuidet̃ coꝛona. Sed nec virginis nomẽ agnoſcit̃
vbi virginitatis autoꝛ negatur. Nam quemadmo
dum virgo: ſi meretricẽ colas? Quemadmodũ vir
go: ſi adulterũ diligas? Quemadmodum virgo: ſi
amoꝛem petas? Tolerabili⁹ eſt mentem virgineaʒ
ꝙ carnem hr̃e. Utrunqꝫ bonũ ſi liceat. ꝛ ſi non li-
ceat. ſaltem non homini caſte ſed deo ſim⁹. Et ra-
ab meretrix fuit: ſed poſtꝙ dño credidit ſalutem
inuenit. Et iudith ſe vt adultero placeret oꝛna-
uit: que tñ q: hoc religione non amoꝛe faciebat.
nemo eam adulterã iudicabat. Bene ſucceſſit ex-
emplũ. Nam ſi illa q̃ ſe cõmiſit religioni ꝛ pudo-
rem ſeruauit ꝛ patriã foꝛtaſſis ꝛ nos ſeruãdo reli
gionẽ ſeruabim⁹ etiam caſtitatẽ. Qð ſi iudith pu
dicitiam religioni ꝑferre voluiſſet. perdita patria
etiam pudicitiã perdidiſſet. Itaqꝫ talibus infoꝛ-
mata exẽplis ſil' animo tenens verba dñi q̃bus ait.
quicũqꝫ ꝑdiderit animã ſuam pꝛopter me inueni-
et eam. fleuit ꝛ tacuit. ne eam vel loquentẽ adul-
ter audiret. nec pudoꝛis elegit iniuriã ſed chꝛiſti
recuſauit. Eſtimate vtrũ adulterare potuerit coꝛ
poꝛe que nec voce adulterauit. Jam duduʒ vere-
cundebatur oꝛatio mea: ꝛ quaſi adire geſtoꝝ ſe-
riem criminoſam atqꝫ explanare foꝛmidat. Clau-
dite aures virgines dei: ducitur puella dei ad lu-
panar. Sed aperite aures virgines dei. virgo ꝓ-
ſtitui poteſt. adulterari non poteſt. Ubicunqꝫ dei
virgo eſt: tẽpluʒ dei eſt. nec lupanaria infamãt ca
ſtitatẽ. ſed caſtitas etiã loci abolet infamiam. In-
gens petulantiũ concurſus fit ad foꝛnicem. Diſci-
te martiru miracula ſancte virgines. Diſcite loco-
rum vocabula. Clauditur intus columba. ſtrepũt
accipitres foꝛis. Certãt ſinguli: quis pꝛedam pri-
mus inuadat. ¶ B At illa manibus ad celum
leuatis. quaſi ad domũ oꝛationis veniſſet. non ad
libidinũ diuerſoꝛium. chꝛiſte inquit domuiſti virg. nes

Antiochena.

feros leones. potes domare etiam hominũ feras
mentes. Chaldeis rorauit ignis iudeis ſeſe vnda
ſuſpẽdit. miſcdia tua nõ natura ſua. Suſanna ad
ſuppliciũ genua flexit: ⁊ de adulteris triũphauit
Aruit dextra que tẽpli tui dona violabat. Nunc
templũ ipſuz attrectatur tuũ: ne patiaris inceſtũ
ſacrilegij qui nõ paſſus es furtũ. Benedicatur et
nunc nomen tuũ: vt que ad adulteriũ virgo veni
virgo diſcedã. Uix cõpleuerat orõnem: ⁊ ecce mi⸗
les ſpecie terribilis irrupit: quemadmodũ virgo
tremuit: cui pplus tremẽs ceſſit. Sed illa nõ im⸗
memor lectionis. Et daniel inquit ſupplicium ſu
ſanne ſpectaturus aduenerat: ⁊ quã ppls dãnaue⸗
rat vnus abſoluit. Poteſt ⁊ in hoc lupi habitu ouis
latere. Habet ⁊ xp̃s milites ſuos: q̃ etiã legiones
habet. Aut fortaſſe pcuſſor intrauit: ne verearis
aĩa: ⁊ tales ſolẽt martires facere. O virgo fides
tua te ſaluã fecit. Cui miles. Queſo ne paueas ſo
ror. Huc veni ſaluare animã nõ pdere. Serua me
vt ipſa ſerueris. Quaſi adulter ingreſſus: ſi vis
martir egrediar. Ueſtimẽta mutemus. Conuenĩũt
mea tibi: ⁊ tua michi: ſed vtraq; xp̃o. Tua veſtis
me verũ militẽ faciet. ⁊ mea te virginẽ. Bene tu
veſtieris: ego melius exuar: vt me pſecutor agno⸗
ſcat. Sume habitũ qui abſcondat feminã. trade q̃
conſecret martirẽ. Indue clamidẽ q̃ occultet mẽ⸗
bra virginis: ⁊ ſeruet pudorẽ. ſume pileũ q̃ tegat
crines. abſcõdat ora. ſolent erubeſcere q̃ lupanar
intrauerũt. Sane cũ egreſſa fueris: ne reſpicias
retro. memor vxoris loth que naturã ſuam q: im
pudicos licz caſtis oculis aſpexit amiſit: nec vere⸗
are ne q̃d pereat ſacrificio. Ego p̱ te hoſtiã deo me
reddã: tu p̱ me militẽ xp̃o hñs bonã militiã caſti⸗
tatis q̃ ſtipẽdijs militat ſẽpiternis loricã iuſticie
q̃ ſpũali munimine corpus induat. ſcutũ fidei quo
vulnus repellas: galeã ſalutis. Ibi em̃ eſt pſidium
nr̃e ſalutis vbi eſt xp̃s. qm̃ mlieris caput eſt vir.
virginum chriſtus. Et inter hec verba clamidem
exuit ſuſpectus tñ adhuc habitus ⁊ pſecutoris ⁊ adul
teri. Uirgo ceruicẽ. clamidẽ cepit miles offerre.
Que põpa illa q̃ gr̃a cũ in lupanari de martirio
certarẽt. Addãtur pſone miles ⁊ v̾go. He diſſiles
inter ſe natura: ſed dei miſeratiõe ꝯſiles: vt com⸗
pleatur oraculũ. Tũc lupi ⁊ agni ſil' paſcẽtur. Ec⸗
ce agna ⁊ lupus nõ ſolũ ſil' paſcũtur: ſed etiã im⸗
molãtur. Quid plura? Mutato habitu euolat pu
ella de laqueo. iam nõ ſuis alis. vtpote que ſpũa⸗
libus ferebatur. Et q̃d nulla vnq̃ viderũt ſecula.
Egreditur de lupanari virgo xp̃i. At illi qui vide⸗
bant oculis. ⁊ nõ videbãt corde. ſeu raptores ad
agnam. lupi fremuere ad predam. vnus qui erat
immodeſtior introiuit. Sed vbi hauſit oculis rei
exitum. quid hoc inquit eſt. puella ingreſſa eſt vir
videtur. Ecce non fabuloſum illud cerua pro vir⸗
gine: ſed quod verum eſt miles ex virgine. At
etiam audieram ⁊ nõ crediderã q̃ aquas xp̃us
in vina cõuertit. iam mutare cepit ſexũ. Receda⸗
mus hinc dum adhuc q̃ fuimus ſumus. Nunquid
⁊ ipſe mutatus ſum qui aliud cerno q̃ credo? Ad
lupanar veni cerno vadimoniũ: ⁊ tñ dum mutatus
egrediar. pudicus exibo q̃ adulter intraui. iudicio
rei q: debebatur tanta corona victori. damnatus
eſt pro virgine qui pro virgine cõprehenſus eſt.
ita de lupanari nõ ſolum virgines: ſed etiã marti
res exierũt. ¶ Ferẽt puellã ad locũ ſupplicij
cucurriſſe: certaſſe ambos de nece. Cũ ille diceret
ego ſum iuſſus occidi te abſoluit ſentẽtia q̃ me
tenuit. At illa clamauit. Non ego te vadẽ mortis
elegi: ſed pſidem pudoris optaui. Si pudor queri
tur: manet ſexus. Si ſanguis exponitur: fideiuſſorẽ
nõ deſidero. Uñ diſſoluã habeo: in me lata eſt ſen
tentia q̃ p̱ me lata eſt. Certe ſi pecunie te fideiuſ
ſorẽ dediſſem. ⁊ abſente me iudex tuũ cenſum fe⸗
neratori adiudicaſſet. eadem me ſnĩa cõuinceres.
meo patrimonio ſoluere tuos nexus. Si recuſarẽ
q̃s me indignã morte cenſeret? Quanto maior eſt
capitis huius cẽſura? Moriar innocẽs: ne moriar
nocẽs. Nichil mediũ ẽ hodie. aut rea ero ſanguis
tui. aut martir mei. Si cito redij q̃s me audeat ex
cludere? Si morã feci: q̃s me audeat abſoluere?
Plus legibus debeo rea nõ ſolũ fuge mee: ſz etiã
cedis aliene. Sufficiũt mẽbra morti q̃ nõ ſufficie⸗
bant iniurie. Eſt in virgine vulneri locus q̃ nõ erat
cõtumelie. Ego obprobriũ declinaui: nõ martiriũ.
Tibi ceſſi veſtẽ: nõ pfeſſionẽ mutaui. Q̃d ſi michi
pcipis mortem: nõ redemiſti me: ſed circũueniſti.
Caue q̃ſo ne contẽdas. caue ne cõtradicere audes.
Noli eripe bñficiũ q̃d dediſti. Dũ michi hanc
ſentẽtiã negas: illam reſtituis ſupiorẽ. Sentẽtia
em̃ ſentẽtia ſup'ore mutat. Si poſterior me nõ te
net. ſupior ſnĩa tenet. Poſſumus vtriq; ſatiſfacere
ſentẽtie: ſi me prius patiaris occidi. In te habent
aliã quã exerceãt penã: in virgine obnoxius pudo⸗
rem. Ita q̃ glorioſior eris ſi videaris de adultera
martirẽ feciſſe: q̃ de martire adulteram reddiſſe
Quid expectatis? duo ꝯtenderũt ⁊ ambo vicerũt
nec diuiſa ẽ corona ſz addita. Ita ſancti martires
inuicẽ ſibi bñficia ꝯferẽtes. altera principiũ mar⸗
tirio dedit alter affectũ. ¶ D At etiã philoſo⸗
phoꝝ gimnaſia demonẽ ⁊ ſinthiam. pictagoreos

ferunt. Quoꝝ vnus cum eſſet morti adiudicatus: cōmendandoꝝ ſuoꝝ tp̄s popoſcit. Tirānus autē aſtutiſſimꝰ cū repiri nō poſſe exiſtimaret: petiuit vt ſponſorē daret q̄ ꝓ ſe ferret ſi ipſe morā faceret. Quid de duobꝰ p̄clariꝰ neſcio vtrunqꝫ p̄clarū alter vadē mortis inuenit. alter ſe obtulit. Itaqꝫ cū reus morā ſupplicio faceret. fideiuſſor ſereno vultu mortē nō recuſauit. Cū duceret. amicus reuerſus eſt. ceruicē ſubſtituit. colla ſubiecit. Tunc āmiratꝰ tirānꝰ cariorē philoſophis amicitiā ꝙ vitam fuiſſe. petiuit vt ipſe ab ipſis quos dānauerat in amicitiā reciperet. tantā v̄tutis eſſe grāz vt tirannū inclinaret. Digna laude ſ3 minora nr̄is. Nā illi ambo viri. hic vna v̄go q̄ prio etiā ſexū vinceret. Illi amici. iſti incogniti. Illi tirāno vni ſe obtulerūt. iſti tirānis plibꝰ: ac etiā crudelioribꝰ: qꝺ ille pepcit: iſti occiderūt. Inter illos in vno obnoxia neceſſitas. in his āboꝝ voluntas libera. Hoc quoqꝫ iſti prudētiores: qꝛ illis ſtudij ſui finis amicitie grā. iſtis corona martirij. Illi eīm certauerūt hominibus. iſti dn̄o. Hec ambroſius.

De ſancto petro nouo martire lxi

PEtrꝰ interp̄tatur agnoſcēs vel diſcalciās Uel dicit᷑ petrus a petros qꝺ eſt firmū. Per hoc intelligūtur tria priuilegia que fuerūt in bt̄ō petro. Fuit eīm p̄dicator egregius: ⁊ inde dicit᷑ agnoſcēs: qꝛ ⁊ ꝑfectā ſcripturaꝝ noticiam habuit. ⁊ in p̄dicatione qd cuiqꝫ conueniret agnouit. Scd̄o fuit virgo puriſſimus: ⁊ inde dicit᷑ diſcalciās: quia a pedibus ſuaꝝ affectionū omnē amorem mortuū diſcalciauit ⁊ exuit: vt non ſolū corpe ſed etiā mente virgo eſſet. Tercio fuit martir dn̄i gl'ioſus: ⁊ inde fuit firmꝰ: qꝛ martiriū ꝓ defenſione fidei conſtanter ſuſtinuit. A

PEtrus nouus martir de ordine p̄dicatoꝝ fidei pugil egregiꝰ: de ciuitate veronēſi extitit oriūdꝰ. Hic tanꝙ ſplendidū lumē de fumo. liliū candēs de ſentibꝰ. rubēs roſa de ſpinis exorit᷑. dū de parētibꝰ ꝑ errorē excecatis lucidus p̄dicator exurgit. ⁊ de ſauciatis mēte corporeqꝫ corruptis: v̄ginale decus ꝓcedit: ac de ſpinis. id eſt. eterno incēdio deputatis: inclitꝰ martir aſcēdit. Parētes nanqꝫ ſuos infideles ⁊ hereticos beatus petrus habuit: a quoꝝ tn̄ errore ſe penitus mundū ſeruauit. Cū aūt adhuc. vij. eſſet annoꝝ. ⁊ a ſcolis rediret a patruo ſuo q̄ hereſim ſapiebat quidnā in ſcolis didicerit interrogat᷑. Qui rn̄dit ſe didiciſſe. Credo in deū patrē omnipotentē: creatorē celi ⁊ terre ⁊c. Et ille. Noli dicere creatorē celi ⁊ terre: cū ipſe viſibiliū creator nō fuerit: ſed diabolus oīa iſta q̄ videntur creauerit. Ipſe vero puer ſe potiꝰ velle dicere ſicut legerat affirmabat et ſicut ſcriptū erat ſe potiꝰ credere velle dicebat. Tunc ille ꝑ autoritates hoc ei ꝑſuadere vt poterat nitebat᷑. Quas oēs puer ſpirituſancto repletꝰ ſic cōtra eū cōuertit. cūqꝫ ꝓprio gladio interemit vt ille quo diuerteret nō hrēt. Qui indigne ferēs a puero ſe confuſum patri totum quod inter ſe geſtū fuerat retulit: ⁊ vt petrinū a ſcolis remoueret modis oībus ꝑſuaſit. Timeo eīm ait: ne cū petrinꝰ bn̄ fuerit eruditꝰ: ad meretricē illam romanā eccleſiā ſe conferat: ⁊ ſic fidem nr̄am deſtruat ⁊ confundat. Qui neſciēs verū dixit dum petrū hereticoꝝ ꝑfidiā deſtructurū eſſe: tanꝙ alter caypbas ꝓphetauit. Sed qꝛ res a deo fiebat. pr̄ fratris monitis aſſenſum nō p̄buit: ſperās ꝙ ꝑ aliquē hereſiarchā ad ſuam ſectā eū trahi faceret. cū in grāmaticalibꝰ fieret eruditꝰ. B Uidens igitur puer ſanctꝰ nō eſſe tutū cū ſcorpionibꝰ habitare. mūdum. parēteſqꝫ deſpiciēs. mūdus ipſe fratrū p̄dicatoꝝ ordinē introiuit. In quo quidam ordine ꝙ laudabil'r vixerit innocētiꝰ papa in ſua ep̄la aperit dicēs. Cum eīm beatꝰ petrus a mūdi fallacijs in adoleſcētie annis ꝓuide declinaſſet. ad ordinem fratrū p̄dicatoꝝ ſe trāſtulit. In quo quidē ordine triginta fere annoꝝ ſpacio fultus caterua virtutū fide p̄ambula. ſpe aſtante. comitāte charitate ſic p̄ualuit ⁊ ꝓfecit circa defenſionē ipſiꝰ fidei ꝓ qua totus ardebat ꝙ contra illius diros hoſtes mēte intrepida. feruentiqꝫ ſpiritu continuum certamen

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg